

Strategisch plan 2019 - 2025

Lectoraat Professionalisering van het Onderwijs

Datum: 17 juni 2019

1. Beschrijving startsituatie bij de verlenging

Het lectoraat Professionalisering van het Onderwijs (Engelse benaming: Research Centre for Educational Innovation and CPD) heeft in de periode 2015-2019 gewerkt aan praktijkgericht onderzoek naar een drietal thema's, te weten, aanpakken voor curriculumontwikkeling, studeerbaarheid, balans generieke-vakspecifieke competenties. Curriculumontwikkeling en studeerbaarheid zijn in een aantal projecten en activiteiten aan de orde gekomen. Het vraagstuk van de balans in competenties is in een enkel project aan de orde geweest. Naast projecten waarin het lectoraat in de lead was, heeft het lectoraat de verantwoordelijkheid gehad voor het Programma Zuyd Innoveert en heeft het belangrijke bijdragen geleverd aan het Programma Succesvol Studeren. Onder andere de vijf sleutels zijn een tastbaar en binnen Zuyd veel gebruikte leidraad voor analyse en herontwerp van curricula.

De afgelopen jaren is er gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het lectoraat, mede aan de hand van de adviezen van de externe visitatie die plaatsvond in het studiejaar 2015-2016. Zo is er geïnvesteerd in de versterking van de seniorcapaciteit, de (externe) zichtbaarheid van het lectoraat, focus in de activiteiten, beter opnieuw benutten van opgedane inzichten. Een zeer goed verlopen interne audit, op 28 mei j.l., biedt feedback ten behoeve van de verdere doorontwikkeling van het lectoraat.

Op dit moment is het lectoraat Professionalisering van het Onderwijs (PvHO) het enige centrale lectoraat, de andere twee centrale onderwijslectoraten zijn inmiddels beëindigd. De inhoudelijke foci van deze twee en het personeel zijn deels geïncorporeerd in dit lectoraat. Qua organisatorische inbedding is het lectoraat dit schooljaar van de Algemene Bestuursdiensten naar de Dienst Onderwijs & Onderzoek verhuisd.

Dit strategisch plan is de neerslag van vele discussies, gesprekken en gebeurtenissen met betrekking tot de nieuwe periode van het lectoraat Professionalisering van het Onderwijs. Het beschrijft de voornemens voor de periode 2019-2025 en schetst de ontwikkelrichting van het lectoraat, zoals die eerder akkoord zijn bevonden door het CvB. Doorheen het plan zijn in kleine kaders voorbeelden opgenomen van lopende of zojuist afgeronde onderzoeken die goed passen bij de koers voor de komende periode.

2. Succesvolle ontwikkeling van onze studenten

Het realiseren van succesvol onderwijs dat voldoet aan de wensen van studenten en arbeidsmarkt - een belangrijk uitgangspunt binnen de Zuyd-strategie - is complex. Adequate vakinhoudelijke en onderwijskundige expertise van docenten is daarvoor voorwaardelijk. Het zijn onze docenten die elke dag in direct contact staan met onze studenten en zorgen voor de concretisering van de gewenste eindkwalificaties op basis van een leerplan. Hun didactische, pedagogische en vakinhoudelijke kwaliteiten, alsmede hun vaardigheden om samen onderwijs te ontwerpen en te evalueren, vervullen een doorslaggevende rol om succesvol onderwijs te hebben en te houden.

Peggy Lambriex onderzoekt wat onderwijsinnovatie precies vraagt van docenten. Haar onderzoek laat zien dat innovatief werkgedrag niet alleen gaat over creativiteit maar ook over het doorzettingsvermogen om de innovatie tot in de vezels van een opleiding te verduurzamen. Docenten verschillen in hun innovatief werkgedrag en bij de samenstelling van innovatieteams dient hier rekening mee te worden gehouden. Peggy is naast onderzoeker één van de ervaren onderwijsadviseurs in het Programma Succesvol Studeren. Zij rondt haar onderzoek komend schooljaar af.

Onderwijskwaliteit wordt afgemeten aan het studiesucces van onze studenten. Het leren en de ontwikkeling van de student, de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, de werkdruk van studenten en docenten, een toename van differentiatie en flexibilisering, en de bijdrage van ICT aan onderwijsinnovatie zijn thema's die zich met het oog op studiesucces nadrukkelijk aandienen. Om studiesucces te realiseren wordt binnen Zuyd gewerkt aan onder meer een adequater toetsbeleid, een betere aansluiting bij de vooropleiding van onze studenten, het versterken van de studentbegeleiding, het benutten van de didactische mogelijkheden van Moodle¹, en het versterken van het teamleren en leiderschap van docententeams. De inzet van Zuyd is dat onze studenten succesvol worden opgeleid en binnen de reguliere studietijd hun studie afronden.

Als Zuyd zijn onderwijsambities wil realiseren dan is duidelijk dat de ontwikkeling van meer onderwijskundige expertise de nodige aandacht verdient. De ervaringen van lectoraatsleden in het Programma Succesvol Studeren en de bijdragen aan professionaliseringsvraagstukken binnen Zuyd, onderstrepen dat didactische vraagstukken dringend meer aandacht nodig hebben. Docenten vragen hoe ze beter in contact kunnen treden met het leerproces van hun studenten en welke handvatten er zijn om studenten meer 'in beweging' te brengen, in de les maar ook in zelfstudie. De vraag hoe studenten meer en gericht te activeren is actueel, waarbij aandacht voor minder en anders toetsen een belangrijk agendapunt is.

Ellen Domhof verricht onderzoek naar het beroepsbeeld van eerstejaarsstudenten Ergotherapie. Die studenten hebben, anders dan de opleiding veronderstelde, een tamelijk globaal beeld van hun latere werk als ergotherapeut. Haar onderzoek heeft geleid tot aanpassingen in de inhoud van het eerste jaar Ergotherapie. De methodiek die zij hanteert is generiek en door allerlei opleidingen te benutten. Na de zomer wordt zij adviseur bij het programma Succesvol Studeren.

Docenten blijken bovendien behoefte te hebben aan kennis en aanpakken om grote delen of volledige curricula systematisch te ontwikkelen, daarbij ook rekening houdend met de onvoorspelbaarheid van arbeidsmarktontwikkelingen.

Er leven prangende vragen over wat nodig is om een daadwerkelijk gedragen gemeenschappelijke visie en werkwijze te ontwikkelen. Dat onderstreept de aandacht die nodig is voor teamleren en leiderschap.

Kortweg is te stellen dat het van belang is te onderzoeken welke activerende didactiek de ontwikkeling van onze studenten zo goed mogelijk stimuleert. Op de tweede plaats is een belangrijke vraag hoe activerend onderwijs op een effectieve en efficiënte manier voor een opleiding of cursusonderdeel kan worden ontwikkeld. Op de derde plaats is duidelijk dat onderwijskwaliteit en studiesucces alleen daadwerkelijk worden gerealiseerd als docenten werken als team.

3. Missie, visie en ambities lectoraat

De missie van het lectoraat Professionalisering van het Onderwijs is om docenten en docententeams met praktijkgericht onderzoek te ondersteunen bij het ontwikkelen van handvatten zodat docenten aantoonbaar succesvol onderwijs kunnen ontwikkelen en verzorgen. Succesvol betekent dat studenten alle kansen worden geboden om binnen een gestelde periode een diploma of getuigschrift te behalen.

Actief leren (de didactiek, het wat), Onderwijsontwikkeling (de aanpakken, het hoe) en Teamwerk (het samen leren, het wie) zijn de drie pijlers die onze visie op onderwijs onderbouwen, die hieronder worden geïntroduceerd.

Actief leren verkend

Didactiek verwijst naar alle doceer-en leeractiviteiten die een docent organiseert om de student de beoogde leerdoelen te laten behalen. Het gaat om de organisatie van doelgerichte activiteiten door docenten die waarde krijgen in de interactie tussen hen en studenten, in interactie tussen studenten onderling en studenten met andere relevante actoren, bijvoorbeeld in het werkveld. Deze activiteiten zijn van belang tijdens contacturen en - minstens zo belangrijk - tijdens (begeleide) zelfstudie of andere momenten dat er geen direct contact is met docenten en medestudenten.

Er is veel kennis beschikbaar over effectieve instructie. De vraag is hoe we deze kennis onder de aandacht krijgen bij onze docenten. Momenteel is Dominique Sluijsmans, samen met onderzoekers van de OU, bezig met het schrijven van een praktijkgids waarin didactische principes voor actief leren worden toegelicht. Die gids is een betekenisvol hulpmiddel in de professionalisering van onze docenten.

Activerende didactiek is effectief als studenten ook daadwerkelijk worden geactiveerd: worden gestimuleerd de juiste leerstrategieën in te zetten, hun leren zelf te leren reguleren én daarbij beschikken over voldoende kennis, zelfvertrouwen en motivatie. Actief betekent dat studenten in beweging zijn: zij zijn aan het werk, worden aangezet tot denken. Leren betekent dat zij kennis en vaardigheden opbouwen voor de lange termijn. Of dit zo is wordt aangetoond in de ontwikkeling die zij door maken en de prestaties die zij leveren. Binnen dat kader is het essentieel dat er aandacht is voor de wijze van begeleiding, feedback aan en beoordeling van de ontwikkeling van studenten.

Het lectoraat legt de focus op activerende didactiek als indicator van onderwijskwaliteit en nodigt docenten uit om antwoorden te formuleren op de vragen als waar werkt de student naar toe, waar staat de student nu en hoe komt de student naar de gewenste situatie. Dat betekent dat docenten bijvoorbeeld in staat zijn tot het activeren van voorkennis, het werken met uitgewerkte voorbeelden, het uitleggen in kleine stappen, en goede feedback en ondersteuning geven bij moeilijke taken. Voor studenten is van belang dat zij bekwaam worden in het spreiden van leer- en oefenmomenten, en (zichzelf) te toetsen en te verklaren.

Evelien van Limbeek is bezig om enkele didactische principes uit de praktijkgids waaraan Dominique Sluijsmans meeschrijft, vorm te geven in Moodle en dat doet zij in samenwerking met collega's van de Dienst O&O. Na de zomer worden er pilots gehouden om te zien hoe de voorbeelduitwerkingen van didactische principes in Moodle docenten informeren en inspireren om dit ook in hun eigen cursussen te gaan toepassen.

Actief leren als pijler van het lectoraat

Het lectoraat wil met praktijkgericht onderzoek bijdragen aan de mogelijkheden en ambities die docenten(teams) hebben om in hun onderwijs actief leren vorm te geven. Een versterking van de professionele identiteit en praktijk worden daarmee beoogd, blijkend uit verhoogde betrokkenheid van studenten bij hun leren en betere prestaties als student en beginnend professional.

Onderwijsontwikkeling verkend

Er is meer aandacht nodig voor het ondersteunen van systematische onderwijsontwikkeling. Versterking van de ontwikkelexpertise biedt docenten steun om (als team) een switch te maken naar curricula waarin actief leren meer in de vezels van de opleiding zit. Twee vraagstukken zijn binnen onderwijsontwikkeling cruciaal: het realiseren van consistentie en het inrichten van het ontwikkelproces als leerrijke activiteit voor docenten.

Binnen het vraagstuk van de consistentie is aan de orde hoe vanuit een visie en de vertaling ervan in een globaal ontwerp wordt gewerkt aan de concrete maar samenhangende uitwerking ervan in lesmaterialen, onderlinge afspraken en manieren van toetsen. In de uitwerking spelen zaken als overeenstemming over de onderwijsvisie, de aanwezigheid van concrete richtlijnen en handvatten

voor ontwikkelaars, en gewenste coördinatie en afstemming een rol. Instrumenten en activiteiten zijn noodzakelijk om ontwikkelteams te faciliteren in de analyse van huidige curricula en te komen tot beargumenteerde vervolgstappen voor hun nieuwe curriculum met betrekking tot wat ze willen veranderen in hun curriculum en hoe ze dat gaan realiseren. Daarbij gaat het ook om complexe vraagstukken die niet altijd direct op het netvlies van teams (blijven) staan, zoals aandacht voor het realiseren van responsief onderwijs dat gelijke tred houdt met de beroepspraktijk, of voor het opleiden voor het functioneren in een interprofessionele beroepspraktijk.

Hoe houd je rekening met de onvoorspelbaarheid van een beroep als je een opleiding ontwikkelt? Dat onderzoekt Joyce Vreuls die 27 curriculumontwikkelaars van uiteenlopende opleidingen binnen Zuyd interviewde. De resultaten komen na de zomer beschikbaar. In een vervolgonderzoek gaat zij na hoe curriculumontwikkelaars het best te ondersteunen bij het ontwikkelen van opleidingen met het oog op de dynamische arbeidsmarkt.

De kwaliteit van de onderwijsontwikkeling wordt bevorderd indien het wordt ingericht als een leertraject waarin expliciet aandacht is voor hoe ontwikkelaars de verwerving van hun ontwikkelexpertise integreren met de onderwijsontwikkeling. Het leren van de ontwikkelaars en het ontwikkelen van het onderwijs versterkt elkaar dan. Onderzoek naar ontwikkelexpertise maakt inzichtelijk dat docenten meer bekwaamheid verwerven in het ontwikkelen van onderwijs indien ze als team ontwerpen. Daarbij wordt de expertise van de deelnemers bevorderd door het beschikbaar stellen van voorbeeldmaterialen, het delen van ervaringen over het ontwikkelproces met docenten buiten het eigen ontwikkelteam, het samen evalueren van de ontwikkelde materialen en het testen van eerste versies in de lespraktijk.

Onderwijsontwikkeling als pijler van het lectoraat

Het lectoraat gaat docenten(teams) ondersteunen bij het monitoren en versterken van de consistentie van onderwijsontwikkelprocessen zodat de opleidingsvisie ook daadwerkelijk concreet aanwezig blijft in alle facetten van het onderwijs. Het lectoraat wil ontwerpgericht onderzoek en professionalisering van betrokkenen met elkaar verbinden en daarmee bijdragen aan de versterking van de ontwikkelbekwaamheid van docenten en onderwijskundige adviseurs.

Teamwerk verkend

Om als team effectief aan onderwijsontwikkeling te werken is teamleren nodig. Dit betekent dat docenten hun kennis delen, bespreken en samenvoegen zodat nieuwe kennis en ideeën tot stand komen. Het testen van ideeën, het betrekken van externe bronnen en reflecteren op het proces en voortgang zijn andere voorbeelden van teamleren. Teamleren gaat niet vanzelf en heeft ondersteuning nodig vanuit (onderwijskundig) leiderschap. Dit leiderschap kenmerkt zich door verschillende leiderschapsstijlen, waarin bijvoorbeeld het enthousiasmeren van elkaar en het structureren van de taak elkaar afwisselen. Leiderschap heeft een directe invloed op docent- en onderwijsontwikkeling en indirect op het leren van studenten.

Kennisontwikkeling over teamleren en leiderschap is volop in ontwikkeling. Onderzoek waarin teams een langere tijd worden gevolgd om te zien hoe zij zich ontwikkelen is schaars. Dit geldt tevens voor onderzoek waarin meerdere leiderschapsstijlen en hun effecten op teamleren en teamprestaties zijn onderzocht. Eerder onderzoek binnen het lectoraat liet zien dat het gedrag van teamleden en teamleiders mede worden gestuurd door hun kennis en opvattingen over teams en teamleren. Daarom zou in de professionalisering van teams naast de focus op het gedrag ook de focus op de achterliggende kennis en opvattingen over teams moeten liggen, zodat teamleden en teamleiders weloverwogen acteren in teams.

Teamwerk als pijler van het lectoraat

De vraag is hoe het teamwerk kan worden geoptimaliseerd. Er is aandacht nodig voor de wijze waarop teams worden samengesteld, deskundigheidsbevordering van teamleiders of een gerichte taakstelling van teams. Teamwerk is een belangrijke sleutel (Sleutel 5) om de studeerbaarheid van curricula te verbeteren, bijvoorbeeld om meer samenhang in het programma te brengen. Het lectoraat staat onderzoek voor naar het optimaliseren van teamwerk, gericht op vraagstukken als welke processen er plaatsvinden in teams, wat nodig is om teamprocessen te verbeteren, welke rol leiderschap daarin speelt en in het bijzonder de rol van onderwijskundig leiderschap.

Mieke Koeslag deed promotie-onderzoek naar het leren van teams en de rol die teamleiders daarin vervullen. Al haar onderzoeken zijn uitgevoerd bij teams en teamleiders binnen Zuyd. Inmiddels vervult Mieke een vooraanstaande rol in het Programma Succesvol Studeren, waar zij haar expertise over teams goed kan benutten. Ook is zij zeer actief in de voorbereiding van een Zuyd-programma gericht op het versterken van teams.

Ambities Lectoraat

De drie lijnen hierboven zullen in de nabije toekomst nog verder worden uitgekristalliseerd. En dat gebeurt in versterkte mate voor de lijn Teamwerk die van de drie lijnen tot op heden het minst ver is uitgewerkt. De verdere uitwerking van die lijn vraagt ook om de nodige afstemming met bijvoorbeeld de strategie van Zuyd en het initiatief vanuit de Dienst HR om een programma rondom teamwerk op te starten.

Uitgangspunt voor alle drie de lijnen is dat, doordat het onderzoek evidence-informed kennis en inzicht oplevert over ons onderwijs, beduidende bijdragen worden geleverd aan het versterken van het onderwijs in Zuyd. Dat is de primaire ambitie van het lectoraat. Daarmee wil het lectoraat de R&D-functie op onderwijskundig terrein binnen Zuyd vervullen, en werkt daartoe samen met uiteenlopende actoren binnen Zuyd.

Het lectoraat:

- 1) Draagt met praktijkgericht, ontwerpgericht onderzoek aantoonbaar bij aan de ontwikkeling van de didactische en onderwijskundige expertise op het gebied van actief leren, onderwijsontwikkeling en teamwerk;
- 2) Entameert en ondersteunt vraagarticulatie op basis van vragen van de verschillende actoren binnen Zuyd;
- 3) Verbindt deze vraagstukken zodat de kennisontwikkeling relevant is voor en erkend wordt en gebruikt wordt door meerdere partijen;
- 4) Voldoet aan alle kwaliteitsstandaarden van het brancheprotocol en zorgt ervoor dat het op de hoogte blijft van relevante ontwikkelingen in het vakgebied en toetst het eigen onderzoek aan het vakgebied.

4. Werkwijze

Drie lijnen

Het werk in het lectoraat wordt georganiseerd in drie lijnen. In iedere lijn staat één van de drie onderzoeksthema's van het lectoraat centraal, te weten Actief Leren, Onderwijsontwikkeling, Teamwerk. De lijnverantwoordelijke voor Actief Leren is Dr. Dominique Sluijsmans, voor Onderwijsontwikkeling zijn dat Dr. Marcel van der Klink/Dr. Frits Simon en voor Teamwerk is dat Dr. Mieke Koeslag/Dr. Frits Simon. De lijnverantwoordelijken dragen zorg voor de vraagarticulatie,

bemensing, opzet en uitvoering, voeren mede het onderzoek uit, begeleiding van de docenten die meedoen in het onderzoek, en de doorwerking van de projecten, zowel intern maar ook extern. Maandelijks overleg tussen de lijnverantwoordelijken moet zorgen voor goede afstemming tussen en binnen de lijnen, waarbij de lector de eindverantwoordelijkheid draagt voor het geheel van de drie lijnen. Per lijn ontstaat een klein team dat regelmatig bij elkaar komt. Daarnaast worden er onder verantwoordelijkheid van de lector een beperkt aantal plenaire bijeenkomsten gehouden voor alle leden. Eenmaal per jaar wordt een gemeenschappelijke kenniskringbijeenkomst met de leden van het lectoraat van DNP gehouden

Projecten in de lijnen

Onderzoeksprojecten worden samen met docenten/onderzoekers uit academies, opleidingen, diensten en/of afkomstig uit programma's als Succesvol Studeren opgezet en uitgevoerd. De onderzoeksvraagstelling zal de uitkomst zijn van intensief overleg met de opleidingen, programma's en diensten en zal worden gethematiseerd in aansluiting op een (of meerdere) van de drie pijlers van het onderzoeksprogramma van het lectoraat. Uitgangspunt is dat er altijd een vragende partij/opdrachtgever is. Een tweede uitgangspunt is dat alleen onderzoeksprojecten worden opgezet waarbij de kennis op meerdere plaatsen binnen (en wellicht ook buiten) Zuyd bruikbaar is, dus het oppakken van vraagstukken die alleen specifiek bij een enkele opleiding spelen, wordt dus niet gedaan.

Kenmerkend voor het onderzoek van het lectoraat is dat er praktijkgericht en ontwerpgericht onderzoek plaatsvindt. Daarbij gaat het om het benutten van inzichten en goede praktijken binnen Zuyd en inzichten en goede praktijken van elders om te komen tot onderbouwde voorstellen voor onderwijsverbetering. En deze voorstellen voor verbetering worden vervolgens ook uitgewerkt en in de praktijk beproefd, veelal in een iteratief proces.

Praktijkgericht en ontwerpgericht onderwijsonderzoek wordt niet alleen ingezet als een aanpak van het onderzoek (volgens de cyclus analyse-ontwerp-implementatie-evaluatie), maar vooral ook benaderd als een professionaliseringsstrategie. Door docenten van meet af aan actief te betrekken bij het opzetten en uitvoeren van onderzoek, worden docenten geholpen onderbouwd antwoorden te krijgen op hun vragen. Voor docenten is onderzoek een manier zich verder te professionaliseren.

Frits Simon heeft de geschiedenis van CHILL onderzocht. Zijn onderzoek maakt duidelijk dat fenomenen zoals CHILL niet vanuit een blauwdruk tot stand komen, integendeel. De belangrijkste factor in de ontwikkeling van CHILL is de passie die de betrokkenen voelden om mooi en innovatief onderwijs te creëren.

Uitgangspunt is dat er sprake is van een actieve participatie in het onderzoek door de betrokken docenten, zodat het niet een geïsoleerde lectoraatsactiviteit wordt. Per project wordt de optimale taakverdeling vastgesteld tussen onderzoekers van het lectoraat en de docenten (en anderen, zoals medewerkers diensten), afhankelijk van ambities, expertise, tijd en andere randvoorwaarden. De ervaringen in het lectoraat laten zien dat docenten die zelf onderzoek doen binnen hun eigen opleiding, er voor zorgen dat de onderzoeksbevindingen ook daadwerkelijk in hun opleiding worden gebruikt, vaak al tijdens de uitvoering van het onderzoek.

Het lectoraat legt het accent op kortlopende onderzoeksprojecten die direct bruikbare kennis opleveren voor opleidingen, programma's en diensten. Te denken valt aan een looptijd van één tot maximaal twee schooljaren. De doelstelling voor het studiejaar 2019-2020 is om te komen tot tien lopende onderzoeksprojecten, zoveel als mogelijk gelijkelijk verdeeld over de drie lijnen. In aanvulling daarop worden op beperkte schaal meer langdurige onderzoeksprojecten (promotietrajecten) uitgevoerd die tot doel hebben nieuwe vraagstukken te verkennen of een

fundament te leggen onder kortlopende projecten in de drie lijnen. Het aantal promotietrajecten in uitvoering blijft beperkt tot maximaal drie, waarbij altijd sprake moet zijn van cofinanciering en het lectoraat hoogstens 0,2 fte per traject investeert.

Doorwerking

Speciale aandacht wordt gegeven aan de doorwerking van de kennis en inzichten die de projecten opleveren. Deze doorwerking vindt plaats tijdens en na afronding van onderzoeksprojecten, vaak ook omdat de docent die het onderzoek uitvoert zelf ook in de opleiding een verantwoordelijkheid heeft voor het vraagstuk dat wordt onderzocht. Er vinden buitenkringbijeenkomsten plaats waarbij alle medewerkers van Zuyd worden uitgenodigd voor presentaties met discussie. Ook adviseren lectoraatsmedewerkers vanuit hun onderzoeksexpertise bij (nieuwe) programma's en beleidsvoorstellen, zoals Programma Succesvol Studeren, de voorbereidingen voor een programma gericht op begeleiding van studenten, professionaliseringsbeleid. Het lectoraat fungeert als adviseur van de adviseurs. Het is niet de bedoeling dat lectoraatsmedewerkers zelf actief opleidingen gaan adviseren, of op uitsluitend eigen initiatief professionaliseringsactiviteiten op te zetten.

Medewerkers zullen dat altijd doen in samenwerking met één of meerdere collega's van bijvoorbeeld diensten binnen Zuyd. Het lectoraat heeft daarin vooral de rol van aanjager. Zo wordt dus wel gebruik gemaakt van de expertise van het lectoraat, zonder dat dit impliceert dat het lectoraat tot in het oneindige bij adviezen en professionaliseringsactiviteiten betrokken blijft.

Het lectoraat is de afgelopen periode begonnen met professionaliseringsactiviteiten, in co-creatie met de Dienst HR en onderwijsadviseurs van de Dienst O&O. De eerste pilots met zestien curriculumontwikkelaars van uiteenlopende opleidingen, laten zien dat dit een betekenisvolle manier is om onderzoekskennis in te zetten voor de vraagstukken die ontwikkelaars dagdagelijks ervaren. Dit wordt beslist geïntensiveerd in de komende jaren. Ook heeft het lectoraat bijdragen geleverd aan de onderwijskundige professionalisering van medewerkers van de Dienst O&O door het aanbieden van een traject (in samenwerking met de OU). De medewerkers van de Dienst O&O worden uitgenodigd voor de lunchbijeenkomsten van het lectoraat en kunnen daar ook zelf onderwijskundige vraagstukken ter bespreking voorleggen. Ook hierin blijft het lectoraat de komende periode investeren.

Miekie van Heugten ontwikkelt en beproeft een korte vragenlijst over de Sleutel Actief Leren. Daarmee kan op een snelle en eenvoudige manier bij studenten informatie worden verzameld om vast te stellen of zij verbeteringen waarnemen in de didactiek in de richting van actief leren. Een handige tool voor opleidingen die deelnemen aan het Programma Succesvol Studeren. Eind volgend schooljaar is de vragenlijst definitief.

Een andere manier om doorwerking te realiseren is door initiatieven in de organisatie te entameren. Zo heeft het lectoraat dit schooljaar het initiatief genomen om de opzet en effecten van de BDB te evalueren en is dit door de betrokkenen bij de BDB en de Dienst HR omarmd. Het lectoraat heeft het voortouw genomen in geavanceerde analyses van data over indicatoren (tevredenheid studenten) in samenwerking met het team MI van de Dienst F&C. Het lectoraat heeft een initiërende rol in het organiseren van een Onderwijsdag en brengt daartoe medewerkers van de diensten O&O, HR, Studentzaken, Marketing & Communicatie tezamen. Dergelijke initiatieven, in co-creatie met andere actoren binnen Zuyd, kunnen ook de komende periode van het lectoraat worden verwacht.

Tot slot vindt doorwerking plaats doordat docenten die in het lectoraat participeren hun onderwijskundige expertise inzetten in programma's binnen Zuyd. Nagenoeg alle ervaren onderwijsadviseurs van het Programma Succesvol Studeren zijn lid (geweest) van het lectoraat en het lectoraat speelt een betekenisvolle rol in de ontwikkeling van het programma gericht op de versterking van teams.

Samenvattend kan gesteld worden dat de doorwerking vanuit het lectoraat binnen Zuyd op meerdere manieren plaatsvindt. Soms impliciet, maar ook expliciet, direct of soms ook indirect. Voor het lectoraat blijft het creëren van maximale doorwerking binnen de hogeschool een aandachtspunt. Per onderzoeksproject moet worden nagegaan hoe deze doorwerking gestalte te geven en welke activiteiten daartoe het meest geëigend zijn en welke andere actoren binnen Zuyd daarbij betrokken moeten worden. Dit geldt ook op het niveau van het lectoraat als geheel. Het lectoraat blijft zich de vraag stellen hoe vanuit de R&D-functie bij te dragen aan Zuyd. Voor de komende lectoraatsperiode wordt doorwerking op het niveau van individuele projecten ten minste bevorderd door:

- 1) activiteiten gericht op gebruik van de kennis in de opleiding(en) waar het onderzoek plaatsvindt
- 2) activiteiten gericht op bevorderen van een breder gebruik binnen Zuyd
(b.v. presentaties/workshops voor onderwijsadviseurs, buitenkringbijeenkomst)
- 3) activiteiten gericht op de buitenwereld (bijdrage conferentie, artikel, bijdrage website).

Welke concrete activiteiten dat in ieder project zijn, dat wordt gedurende de looptijd van het project verder ingevuld. Maar uitgangspunt is dat activiteiten onder 1) en 2) standaard plaatsvinden en dat afhankelijk van het project er aanvullend activiteiten plaatsvinden die hierboven staan beschreven bij 3).

Kwaliteitszorg

Het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek is leidend voor het lectoraat.

Op projectniveau wordt de kwaliteit geborgd doordat ieder onderzoeksplan door de lijnverantwoordelijken van de drie lijnen (lector en senioronderzoekers) wordt beoordeeld en daar waar nodig wordt een externe deskundige (binnen of buiten Zuyd) gevraagd om feedback op het voorgenomen onderzoek te geven. Projecten worden altijd begeleid door de lijnverantwoordelijken (een senioronderzoeker of de lector) en zij participeren actief in de uitvoering van het onderzoek. Daarnaast vindt bij de afronding van een project altijd een gesprek plaats met de opdrachtgever over de tevredenheid over de uitvoering, de samenwerking, de impact van het project en over vervolgactiviteiten.

Per jaar wordt een plan opgesteld dat gerelateerd is aan het strategisch plan van het lectoraat en aan het voortschrijdend inzicht in het lectoraat en Zuyd. Het jaarplan expliciteert de doelen die dat jaar extra nadruk krijgen en de wijze waarop deze doelen gerealiseerd gaan worden. Het jaarplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan en besproken met de directeur van de Dienst O&O.

Het jaarverslag geeft inzicht in de realisatie van de doelen uit het jaarplan en wordt eveneens besproken met de directeur van de Dienst O&O.

De voortgang van het werk in het lectoraat wordt vier keer per jaar besproken in een bilateraal overleg tussen de lector en de directeur van de Dienst O&O, eventueel aangevuld met het CvB, indien het CvB dit wenselijk acht. Naast deze bilaterale besprekingen zijn alle leden van het lectoraat altijd bereid om op verzoek het CvB en de Dienst O&O te informeren en van advies te voorzien indien daar behoefte aan bestaat. Ook kan de lector daar zelf het voortouw in nemen.

Yvonne Slots heeft bij haar opleiding Commerciële Economie onderzoek gedaan naar hoe eerstejaarsstudenten de studeerbaarheid van hun opleiding ervaren. Het onderzoek heeft een flinke impact gehad op het besef bij haar collega's dat er echt iets moet gebeuren. Inmiddels is Yvonne actief in het Programma Succesvol Studeren en bezig om vervolgonderzoek voor te bereiden in samenspraak met haar teamleider en het lectoraat. Het vervolgonderzoek equipeert docenten om als team beter studeerbaar onderwijs te ontwikkelen.

Ten behoeve van de kwaliteit van het lectoraat, de verdere ontwikkeling van het lectoraat en de fit met de strategische agenda van Zuyd wordt een adviesraad ingesteld die bestaat uit vijf leden. Drie van de leden zijn extern, de overige twee zijn werkzaam binnen Zuyd. Momenteel vinden er gesprekken plaats met potentiële leden voor de adviesraad die begin komend studiejaar wordt geïnstalleerd.

5. Opbrengsten lectoraat

Het lectoraat levert een unieke bijdrage aan Zuyd en de Zuyd-strategie doordat het objectieve evidence-informed kennis oplevert voor het nemen van weloverwogen beslissingen over het ontwikkelen en uitvoeren van ons Zuyd-onderwijs. Beslissingen die momenteel vaak intuïtief of op basis van routine worden genomen. Het lectoraat biedt daarmee handvatten om bestaande praktijken kritisch te bezien en te komen tot efficiënte en effectieve verbeteringen, op basis van onderwijskundige expertise, in de richting van de doelen van de Zuyd-strategie. Het lectoraat is in haar ambities geslaagd als het onderzoek van het lectoraat:

- * De onderwijskundige expertise van de docenten versterkt als het gaat om het inzetten van activerende didactiek in hun onderwijs;
- * Het Zuyd onderwijs wordt ontworpen, ontwikkeld, geïmplementeerd en geëvalueerd op basis van bewezen effectieve en werkbare ontwikkel-aanpakken;
- * Teams in Zuyd hun teamprocessen en -opbrengsten hebben weten te versterken vanuit onderwijskundig leiderschap;
- * Ertoe bijdraagt dat het lectoraat zowel binnen als buiten Zuyd een onmisbare kennis- en gesprekspartner is op de expertisegebieden activerende didactiek, onderwijsontwikkeling en teamwerk;
- * Doorwerking realiseert door uiteenlopende interne activiteiten en ontmoetingen, externe publicaties en presentaties en overige externe valorisatieactiviteiten;
- * Sturing geeft aan de agenda voor de professionalisering van docenten(teams);
- * Het lectoraat verankert in relevante regionale en (inter-)nationale netwerken.

6. Bemensing

Vaste kern

Om de continuïteit en de kwaliteit in de werkzaamheden te garanderen is er een vaste kern bestaande uit de lector Marcel van der Klink (0,8 fte) en drie senioren, te weten Frits Simon (0,4 fte), Dominique Sluijsmans (0,8 fte) en Mieke Koeslag (0,4 fte). Zij vieren zijn verantwoordelijk voor het lectoraatswerk dat in de drie lijnen wordt uitgevoerd. Daarbij worden zij ondersteund door managementondersteuner Sandra Bösch. De lector en Dominique Sluijsmans hebben een leidende rol in het onderhouden van externe contacten, begeleiding van de promovendi en schrijven van subsidie-aanvragen. De lector draagt de eindverantwoordelijkheid en onderhoudt daartoe contacten met uiteenlopende personen en geledingen. De lector is lid van het MT van de Dienst O&O, onderhoudt de contacten met het CvB en andere partijen binnen Zuyd om te blijven anticiperen op de koers van Zuyd, draagt zorg voor financiën en HR-aspecten lectoraat en is het eerste aanspreekpunt voor alle interne en externe vragen.

Tijdelijke leden

Bij het opzetten en uitvoeren van de onderzoeksprojecten binnen Zuyd wordt in duo's gewerkt waarbij de lector of de senior samen met een docent van een opleiding het onderzoek uitvoert. De precieze taakverdeling wordt per project vastgesteld, waarbij het uitgangspunt is dat de docent van een opleiding een betekenisvolle actieve rol heeft in het onderzoekswerk om te voorkomen dat het project een geïsoleerde activiteit wordt en/of de doorwerking van het onderzoek niet volledig wordt gerealiseerd. Daartoe is van belang dat de docent ook voor een deel van de onderzoekswerkzaamheden gefinancierd wordt door het lectoraat, in aanvulling op andere financieringsmogelijkheden, zoals de budgetten voor professionalisering waarover opleidingen beschikken en eventueel de gelden die in onderwijsinnovatieprogramma's beschikbaar zijn.

De grenzen tussen beroepen in de gezondheidszorg worden meer diffuus en van werknemers wordt in toenemende mate verwacht dat zij in staat zijn de grenzen van hun eigen beroep te overstijgen. Dat stelt opleidingen in de gezondheidszorg voor de uitdaging meer interprofessioneel op te leiden. De consequenties die dat heeft voor de toetsing in die opleidingen wordt door Hester Smeets onderzocht.

Daardoor zal het lectoraat naast een vaste kern bestaan uit docenten die voor de duur van een project aan het lectoraat deelnemen. Het streven is, net als in het verleden, dat uit alle academies docenten deelnemen aan de onderzoeksprojecten van het lectoraat. Evenals in de eerste twee perioden van het lectoraat is het op beperkte schaal mogelijk dat docenten die een onderwijskundige master volgen voor de periode dat ze aan hun thesis werken lid worden van het lectoraat, mits de thesis inhoudelijk past in één of meerdere van de drie lijnen van het lectoraat.

Verdieping en versterking

Het promotiebeleid van het lectoraat wordt gecontinueerd, dat wil zeggen dat de doelstelling is om niet meer dan drie promotietrajecten in uitvoering te hebben, waarbij de trajecten zo veel als mogelijk verdeeld worden over de drie lijnen van het lectoraat. De financiële investering vanuit het lectoraat blijft beperkt tot maximaal 0,2 fte per traject, zodat deze trajecten alleen plaats kunnen vinden door middel van cofinanciering met partijen buiten het lectoraat.

Tot slot wordt ook de komende jaren, net als de afgelopen vier jaar, gebruik gemaakt van de expertise van Dr. J. van den Akker, voormalig hoogleraar Universiteit Twente en Humboldt Universität, en oud-directeur SLO. Hij is op beperkte schaal als adviseur betrokken bij onderzoeksprojecten en heeft ook professionaliseringsactiviteiten over curriculumontwikkeling binnen Zuyd uitgevoerd.

Bijlage 1: Voorbeelden van praktijkvragen die passen in de tien kortlopende projecten, geordend per lijn*

Lijn Actief Leren

- 1) Hoe krijg ik mijn studenten in beweging?
- 2) Gaat minder toetsen er niet toe leiden dat mijn studenten minder snel gaan leren?
- 3) Wat kan ik doen om actief leren te bevorderen bij grote groepen
- 4) Hoe zorg ik ervoor dat studenten ook buiten de bijeenkomsten actief leren

Lijn Onderwijsontwikkeling

- 1) Wat is een goed curriculum?
- 2) Hoe krijgen we snel en goed zicht op prestaties en ervaringen van onze studenten in het nieuwe curriculum?
- 3) Hoe pakken we het aan om als onderwijsontwikkelaars meer van elkaar te leren?
- 4) Wat kunnen we doen om onze nieuwe opleidingsvisie echt leidend te laten blijven in de ontwikkeling van ons nieuwe curriculum?

Lijn Teamwerk

- 1) Waar staan we eigenlijk als team?
- 2) Wat is er nodig om van ons team een lerend team te maken?
- 3) Wat kan ik als teamleider doen om de teamvorming te bevorderen?
- 4) Wat moeten we doen om onze docenten mee te krijgen in.....?

*Deze vragen zijn de ingang om over de mogelijkheid van de meerwaarde van onderzoek met docenten van gedachten te wisselen en ze in overleg uit te werken tot onderzoekbare onderzoeksvragen

Bijlage 2: Bemensing Lectoraat PvhO voor studiejaar 2019-2020

Lid	Actief Leren	Onderwijs-ontwikkeling	Teamwerk	Algemeen
Marcel van der Klink		0,4		0,4 ⁱ
Dominique Sluijsmans	0,6			0,2 ⁱⁱ
Mieke Koeslag			0,3	0,1 ⁱⁱⁱ
Frits Simon		0,1	0,2	0,1 ^{iv}
Sandra Bösch				0,8 ^v
Peggy Lambriex				0,2 ^{vi}
Hester Smeets	0,1			
Joyce Vreuls		0,2		
Docenten uit opleidingen (tien docenten, 0,1 per project)	0,4	0,3	0,3	
Mieke Heugten		vii		
Mare de Groot			viii	
Evelien van Limbeek	ix			
Ellen Domhof		x		
Yvonne Slots			0,05 ^{xi}	
Totaal in fte per onderdeel lectoraat	1,1	1,0	0,85	1,8 ^{xii}

ⁱ overkoepelende taken, voorzitter kernteam, deelname mt O&O,

ⁱⁱ lid kernteam

ⁱⁱⁱ lid kernteam

^{iv} lid kernteam

^v ondersteuning drie lijnen, overkoepelend zoals organiseren (plenaire) bijeenkomsten, bijhouden output en impact, website, opmaak publicaties, events zoals Onderwijsdag

^{vi} promotie in afrondend stadium, past qua thematiek niet goed in één van de drie lijnen

^{vii} betreft collega die een master thesis onderzoek doet, passend bij de focus van het lectoraat

^{viii} betreft collega die start met een master thesis onderzoek, passend bij de focus van het lectoraat

^{ix} betreft afronding project in eerste maanden nieuwe studiejaar

^x betreft afronding project in eerste maanden nieuwe studiejaar

^{xi} start februari 2020 onder voorbehoud dat promotiebeurs NWO wordt toegekend

^{xii} 1,8 fte algemeen inclusief een tijdelijk project (0,2 fte Peggy Lambriex) en 0,8 managementondersteuning